

De nieuwe Merkel

Columns - 23 augustus 2021 - Auteur: Merlijn Schoonenboom

“Hè, gaat ze weg?” Van Duitse politiek weet mijn negenjarige dochter gelukkig nog niet veel, maar één aspect ervan kent ze wel: Angela Merkel. En nu de bondskanselier er na zestien jaar mee ophoudt, stelt ze precies de vraag die velen zich in Duitsland stellen, al doen ze het liever niet te luid hardop: “Maar wat gebeurt er dan nu?”

We fietsen naar school, langs straten vol met politieke plakaten voor de naderende verkiezingen. We zien een paar foto's met Armin Laschet, de CDU-kanselierskandidaat en Merkels beoogde opvolger; de Groenen blijken na alle schandalen vooral op hun tweede man Robert Habeck in te zetten, en ik zie heel veel Olaf Scholz van de SPD.

“Kijk”, zeg ik, “die daar willen de nieuwe Merkel worden.” Mijn dochter knikt, maar ze lijkt niet overtuigd. Het belang van Angela Merkel - toch een beetje ‘de koningin van Duitsland’ - begon voor haar ten tijde van Donald Trump, wiens imago voor de meeste schoolkinderen om ons heen, zacht gezegd, niet goed was. In die tijd groeide Merkel uit tot zijn tegenpool. De kinderen wisten niet precies wie ze was of waarvoor ze stond, maar ze hadden in ieder geval het gevoel dat ze oké was.

Zelf heb ik twaalf jaar over Merkel moeten schrijven, maar ik geef eerlijk toe dat ze niet mijn favoriete thema was; misschien was ze gewoon te vanzelfsprekend om echt spannend te zijn. Nu ze weggaat, is het anders. Ineens stelt zich de vraag hoe het eigenlijk kan dat iemand maar liefst zestien jaar aan de macht blijft en wat het afscheid van deze persoon in het land voor emoties zal losmaken.

Voor een artikel over het afscheid van Merkel belde ik daarom geen politicoloog of historicus, maar een psycholoog. Stephan Grünewald doet vanuit Keulen al jaren marktonderzoek naar ‘de stemming’ in Duitsland. Toevallig had deze ‘psycholoog van de natie’ (FAZ) juist zijn [nieuwste onderzoek](#) afgerond, deze keer over de stemming rond de nieuwe verkiezingen.

Merlijn Schoonenboom verbindt in zijn maandelijkse column persoonlijke ervaringen met bredere maatschappelijke ontwikkelingen in Duitsland

Er heerst een compleet andere stemming dan na zestien jaar Kohl, vertelde Grünewald. Toen overheerste een gevoel van uitputting en verlangen naar vernieuwing. Na zestien jaar Merkel vindt men vernieuwing ook wel nodig, maar men vreest tegelijkertijd een teveel aan verandering. Het is zelfs onmiskenbaar, zegt Grünewald, dat flink wat Duitsers hun 'moeder der natie' het liefst nog een paar jaartjes bij zich hadden gehouden.

In zestien jaar heeft Merkel de Duitse burgers namelijk het gevoel gegeven dat zij de problemen wel opknapt. 'Onzelfzuchtig en opofferend' nam ze de lasten van de schouders van de burgers. Dat heeft volgens hem als nadeel gehad dat veel burgers ook dankbaar de verantwoordelijkheid naar boven afgaven. En precies dat zorgt nu voor een sterke onzekerheid.

Merkels afscheid voelt voor veel kiezers alsof de kapitein van boord gaat, juist als de zee extra onrustig is, zegt hij. De problemen van het moment voelen enorm, de 'zeven hemelse plagen' lijken over de wereld te komen: ziektes, klimaatcrisis, overstroming. Daarom zoekt men in haar navolgers, onafhankelijk van welke partij, het liefst geen breuk met het heden, maar continuïteit.

De nieuwste peilingen lijken hem gelijk te geven. Geen van de drie opvolgers staat voor een radicale koerswijziging. Op dit moment is SPD-man Olaf Scholz zelfs verreweg de meest populaire kandidaat - de vice-kanselier, de degelijke minister van Financiën, de duidelijkste verpersoonlijking van de continuïteit van het tijdperk-Merkel.

Eigenlijk zijn de Duitse kiezers, als ik de verklaring van de psycholoog goed heb begrepen, dus niet zo anders dan mijn negenjarige dochter. De conclusie van zijn onderzoek blijkt precies te passen bij haar vraag van vanochtend: "Als Merkel er niet meer is, wat moeten we dan?"

Echt goed weten de kiezers niet waar Merkel nu precies voor stond, met haar beslissingen waren ze het ook niet altijd eens, maar ze weten zeker dat ze in ieder geval wel oké was - en dat blijkt al heel wat te zijn.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/45487/de-nieuwe-merkel>